

М. Н. Крейнна. – М.: Delo y servys, 2008.– 308 s.

11. Body Zvy, Merton Robert K. Fynansy: Per. s anhl. – М.: Yzdatel'skiy dom «Vyl'yams», 2003. – 592 s.

12. Внарные оптыоны у Foreks! Portal o fynansakh! [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://pamm-trade.com>

13. Model' optymal'noho razmera zakaza (model' Uylsona) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://sbs7.ru/model-optimalnogo-razmera-zakaza-model-uilsona/>

14. Naukove tovarystvo Ivana Kushnira: ekonomika i pravo [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://nauka.kushnir.mk.ua>

Рецензент: Гончаренко О.М., д.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету

31.10.2016

УДК 658.589:061

Бойко Ольга

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті розглянуті теоретичні та методичні питання забезпечення умов модернізації підприємств промисловості. Удосконалено визначення понять «модернізація підприємства», «техніко-технологічна модернізація», «потенціал модернізації підприємства». Досліджено економічні та організаційні умови модернізації підприємств промисловості, проаналізовано проблеми їх модернізації. Запропоновано вдосконалення діагностики техніко-технологічного стану підприємства. Обґрунтовано методичний підхід до оцінки потенціалу модернізації підприємства.

Ключові слова: модернізація підприємства, умови модернізації підприємства, фактори модернізації, потенціал модернізації, фінансування модернізації.

PROVIDING CONDITIONS MODERNIZATION OF ENTERPRISES INDUSTRY

The article describes the theoretical, methodological and practical issues of providing conditions for the modernization of oil and fat industry enterprises. The following concepts were improved: "modernization of enterprise", "technical and technological modernization," "potential of enterprise modernization."

The interdependence of economic development and modernization of enterprises was investigated, analyzes the problems of modernization was conducted. Diagnostics of technical and technological state of the enterprise was improved. Substantiated methodical approach to the evaluation of the company's modernization potential.

Keywords: modernization of enterprise, conditions of modernization, modernization factors, potential of modernization, financing of modernization.

Постановка проблеми. Перехід економіки України на інноваційний шлях розвитку вимагає оновлення підприємств, яке стає можливим завдяки проведенню комплексу техніко-технологічних та організаційно-управлінських модернізаційних змін. Однак у реальній дійсності такі процеси зволікаються, що пов'язане з несприятливим для цього середовищем. За цих обставин особливого значення для оновлення підприємств набуває забезпечення умов їх модернізації. Зважаючи на вищевикладене, надзвичайно актуальним є вдосконалення існуючих на підприємствах та створення нових ефективних умов модернізації.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Питання модернізаційного розвитку економічних систем активно розглядаються у сучасних наукових дослідженнях. Цій проблематиці присвячені наукові розробки українських учених, найвагомішими серед яких є напрацювання К.О. Бужимської, Н.В. Валінкевич, В.М. Геєця, С.М. Ілляшенка, М.Т. Пашути, Й.М. Петровича, В.П. Семиноженка, Л.І. Федулової та ін. У працях зазначених авторів здебільшого досліджується сутність та місце модернізації в системі інноваційного розвитку економіки, причини модернізаційних перетворень економіки, проблеми модернізації управління підприємствами. При цьому питання техніко-технологічної, організаційної модернізації підприємств розроблені поки що

недостатньо. Не здійснені уточнення у понятійно-термінологічному апараті теорії модернізації, внаслідок чого існують різночитання щодо поняття модернізації підприємства як сучасної економічної категорії, не вирішені існуючі методичні проблеми забезпечення модернізаційного розвитку підприємств.

Актуальність окреслених питань, невирішеність проблем щодо забезпечення ефективного модернізаційного розвитку підприємств визначили мету, завдання і логіку дослідження.

Метою дослідження є розвиток теоретичних і методичних положень щодо забезпечення ефективних умов модернізації підприємств промисловості, спрямованих на впровадження техніко-технологічних та організаційних змін, які сприятимуть підвищенню ефективності виробництва та їх конкурентоспроможності.

Для досягнення мети дослідження в роботі поставлено наступні завдання: уточнити сутність категорії «модернізація

підприємства», дослідити умови модернізації підприємств, що сформовані у внутрішньому середовищі підприємств та визначити такі, що є недостатньо ефективними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз та узагальнення існуючих наукових підходів до визначення сутності категорії «модернізація підприємства» дозволив запропонувати її тлумачення, яке на відміну від загальновідомого, характеризує зміни у техніці, технології, організації виробництва, праці та управлінні, що породжуються конкретною потребою в оновленні і слугують задоволенню цієї потреби, що забезпечують перехід підприємства на вищий технологічний уклад. Це дозволило сформулювати визначення модернізації підприємства як процесу комплексного перетворення діючої моделі виробництва шляхом технічного та технологічного її удосконалення з одночасним удосконаленням організаційно-управлінської системи підприємства з ціллю підвищення технологічної укладності та його конкурентоспроможності та виокремити види модернізації на підприємстві: технічну, техніко-технологічну, організаційну та управлінську модернізації.

Техніко-технологічна модернізація уявляє собою перетворення виробничої системи підприємства, що охоплює технологічний процес виробництва і його технічний комплекс з ціллю підвищення якісних характеристик продукції, зниження витрат і яке забезпечує перехід підприємства на більш високий технологічний уклад.

Забезпечення модернізації підприємства слід, на наш погляд, розглядати як сукупність інституціональних, організаційних та економічних умов, що формують сприятливий модернізаційний клімат на підприємстві. У процесі дослідження з'ясовано, що умови модернізації – це середовище, у якому виникає і здійснюється модернізаційний процес (рис.1).

Дослідження стану українських олійно-добувних підприємств показало, що питома вага обладнання зі строком експлуатації більше 20 років становить 70-80 %. У 2014 р. 31,6 % підприємств мали значний і дуже значний знос основних засобів. При цьому модернізаційні процеси на більшості з них не відбуваються. Застосування застарілої техніки та технологій обумовлюють невисокий рівень виходу олії, значні витрати на виробництво продукції, що є причиною низької ефективності їх діяльності.

Проведена діагностика техніко-технологічного рівня олійно-добувних підприємств довела потребу у їх негайній техніко-технологічній модернізації.

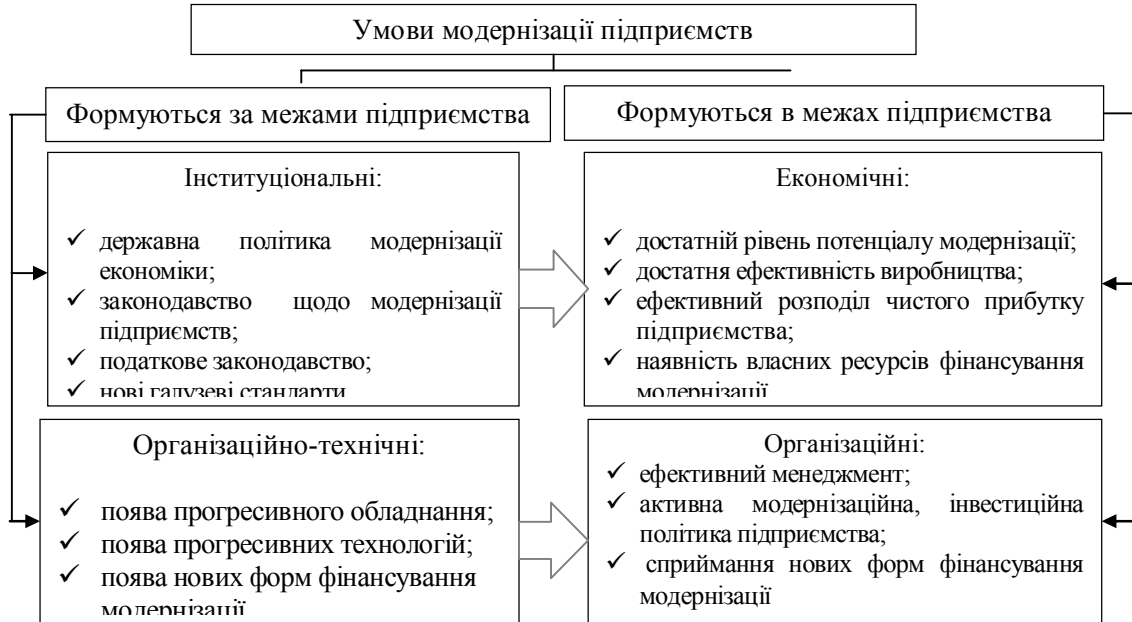

Рис.1. Класифікація умов модернізації підприємства (розроблено автором)

Дослідження показало, що процес модернізації промислових підприємств в Україні спирається на законодавчу базу, яка за кількістю і якістю нормативно-правових актів поступається подібним системам у розвинутих країнах світу і потребує подальшого удосконалення.

Розглянуті теоретичні аспекти модернізаційних перетворень дозволили сформулювати концептуальну схему процесу модернізації підприємства (рис.2).

З рис.2 видно, що основними елементами процесу модернізації підприємства є визначення цілі модернізації підприємства, оцінки його потенціалу, визначення виду модернізації та її планування. Базовою умовою модернізації підприємств є її потенціал, оцінка якого дає змогу визначити спроможність до модернізаційних перетворень. Аналіз довів необхідність розглядати його як поліструктурну систему, що обумовлена сукупністю пов'язаних між собою ресурсів

підприємства, і дозволив сформулювати власне визначення потенціалу модернізації, яке стало підставою для з'ясування його складових. На нашу думку, потенціал модернізації – це сукупність пов'язаних між собою ресурсів, максимальне ефективне використання яких може забезпечити всебічне перетворення підприємства.

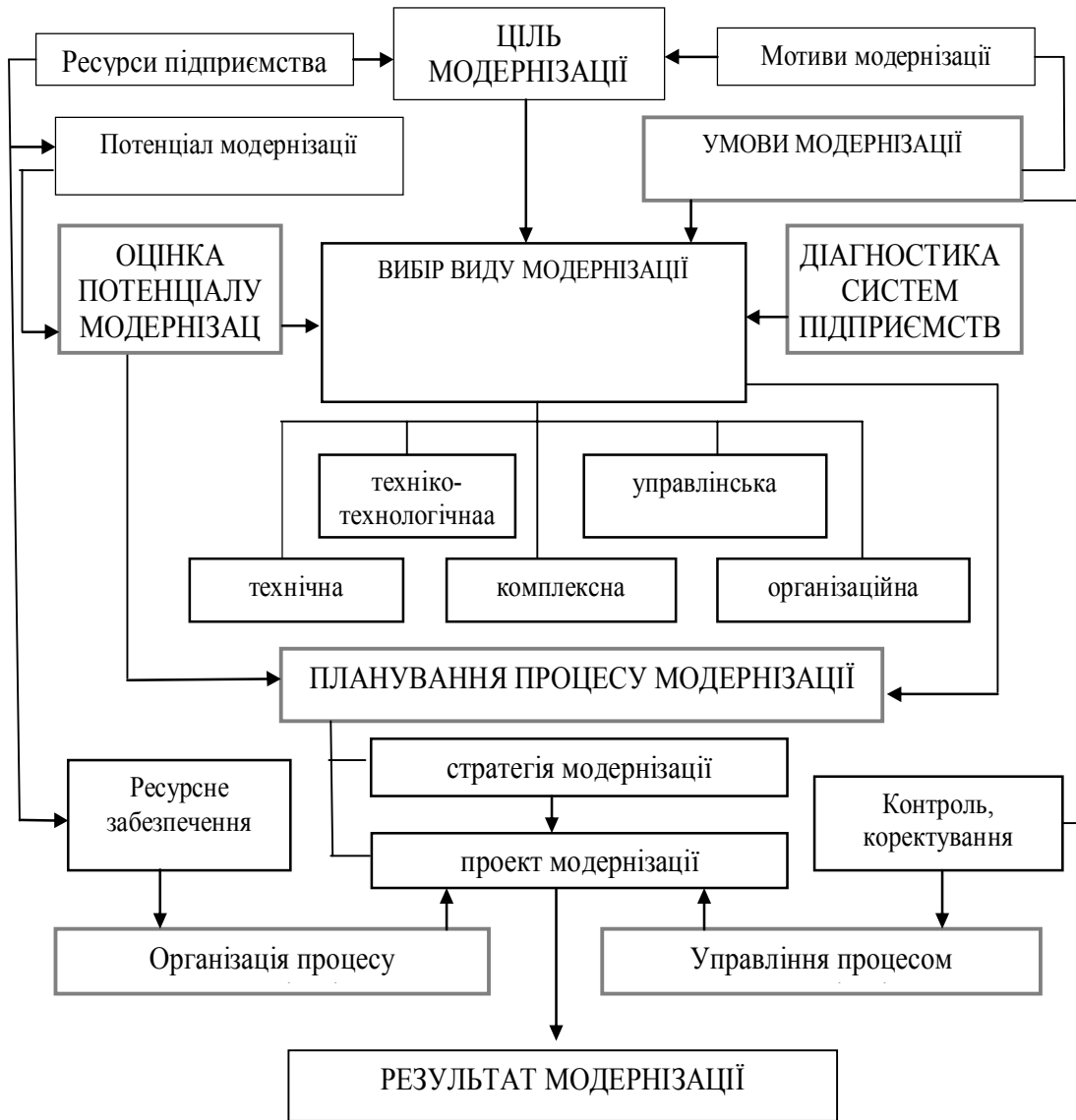

Рис. 2. Концептуальна схема процесу модернізації підприємства (розроблено автором)

Дослідження процесу оцінки потенціалу модернізації підприємства довело відсутність в економічній теорії і практиці завершених її методик. Пошук методу оцінки потенціалу модернізації

підприємств показав переваги інтегральної оцінки і необхідність визначення його складових. В результаті проведеного дослідження складовими потенціалу модернізації підприємств промисловості визначені фінансова, техніко-технологічна, організаційно-управлінська та кадрова.

Згідно з визначеним змістом та складом потенціалу модернізації підприємства обґрунтовано процедуру його оцінки, в межах якої запропоновано систему часткових показників потенціалу модернізації підприємств, що дає можливість побудувати деревовидну ієрархію його показників, у якій відповідне місце займають інтегральні коефіцієнти складових та комплексний коефіцієнт потенціалу модернізації підприємства (Кпм):

$$K_{пм} = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n K_{пс_i}} \quad (1)$$

де $K_{пс_i}$ – інтегральний коефіцієнт i -ї складової потенціалу модернізації;

i – складова потенціалу модернізації підприємства
($i = 1, 2, \dots, n$).

Для перетворення числового значення комплексного коефіцієнта потенціалу модернізації у статус рівня потенціалу, на нашу думку, може бути запропонована шкала критеріїв, що обґрунтована за допомогою функції бажаності Харрінгтона (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінки рівня потенціалу модернізації підприємства
(адаптовано автором з [1, с. 36])

Рівень потенціалу	Критерій оцінки
Дуже високий	1,00 – 0,80
Високий	0,80 – 0,63
Середній	0,63 – 0,37
Низький	0,37 – 0,20
Дуже низький	менше 0,20

З табл. 1 видно, що потенціал модернізації підприємства слід вважати високим, якщо його оцінка перевищує 0,63. Якщо ж така оцінка є меншою за 0,37, то потенціал модернізації підприємства слід вважати низьким, у тому числі дуже низьким – при оцінці менше ніж 0,20.

Однією з умов успішного розвитку підприємств у сучасному світі є стратегічне планування модернізації. Для об'єктивного оцінювання необхідності у стратегічному горизонті модернізації підприємства має здійснюватися діагностика його систем. Для здійснення діагностики техніко-технологічного стану підприємства можливо, на наш погляд, запропонувати відповідні критерії оцінки стану основних засобів (табл.2).

Таблиця 2

Критерії оцінки стану основних засобів (розроблено автором)

Напрямок діагностики	Критерій	Значення критерію	Оцінка стану основних засобів	
Діагностика зносу основних засобів	Рівень зносу основних засобів ($k_{зоз}$)	$0 \leq k_{зоз} < 0,3$	тип зносу основних засобів	нормальний
		$0,3 \leq k_{зоз} < 0,5$		помірний
		$0,5 \leq k_{зоз} \leq 0,7$		значний
		$k_{зоз} > 0,7$		дуже значний
Діагностика оновлення основних засобів	Рівень оновлення основних засобів (k_o)	$k_o \geq 1,0$	зміст оновлення виробничої бази	суттєве оновлення
		$0,5 \leq k_o < 1,0$		підтримка на досягнутому рівні
		$0 < k_o < 0,5$		втрачання
Діагностика використання технологій та пов'язаних з ними основних засобів	Строк використання технологій ($T_{вик}$), років	$T_{вик} < 5$	терміновість потреби модернізації	у довгостроковій перспективі
		$5 \leq T_{вик} < 10$		у середньостроковій перспективі
		$T_{вик} \geq 10$		негайна

У процесі дослідження з'ясовано, що стратегія модернізації підприємства стає реальним відображенням очікуваного процесу модернізаційного розвитку лише за умови оцінки потенціалу модернізації. При цьому вибір типу стратегії модернізації обумовлює рівень потенціалу її складових.

Визначальною економічною умовою модернізації є її фінансове забезпечення. Аналіз показав недостатність у підприємств власних ресурсів для модернізаційного розвитку і проблематичність залучення зовнішніх джерел. Для вирішення проблеми фінансового

забезпечення модернізації підприємствам запропоновано діяти за принципом балансу конкуренції і консолідації бізнесу та створювати за технологією краудфандингу об'єднання підприємств, у межах яких формувати колективний фонд фінансування модернізаційного розвитку.

В якості організаційної структури, що сприятиме її вирішенню, запропоновано Центр модернізаційного розвитку, місією якого є узагальнення колективного інтересу щодо модернізаційного розвитку підприємств певної галузі та формування ідей і реалізація проектів модернізації підприємств-членів об'єднання. Фонд модернізаційного розвитку має формуватися за рахунок обов'язкових та добровільних внесків підприємств-членів об'єднання. В якості критерію визначення черговості отримання підприємствами коштів з фонду модернізаційного розвитку ми пропонуємо суму рангів питомої ваги накопиченої суми внесків у фонді модернізаційного розвитку та строку окупності інвестицій у проект модернізації.

Висновки. Дослідження концептуальних положень теорії модернізації, понятійно-термінологічного апарату дозволило удосконалити сутність модернізації підприємства і розглядати її як процес комплексного перетворення діючої моделі виробництва шляхом технічного та технологічного її удосконалення з одночасним удосконаленням організаційно-управлінської системи підприємства та обґрунтувати похідні від неї визначення технічної, техніко-технологічної, організаційної та управлінської модернізації.

Умовами модернізації слід вважати середовище, у якому виникає і здійснюється модернізаційний процес. Дослідження умов модернізації олійнодобувних підприємств показало, що проблемними серед них є її фінансове забезпечення, недостатній потенціал модернізації та неспроможність його оцінювання, неефективна організація виробництва, особливо на середніх і малих підприємствах.

Потенціал модернізації підприємства як сукупність пов'язаних між собою ресурсів, максимально ефективного використання яких може забезпечити всебічне перетворення підприємства, дозволяє розрахувати обґрунтована система часткових показників потенціалу модернізації у розрізі його складових та їх критеріальні значення. Запропонований методичний підхід до оцінювання потенціалу модернізації підприємств надає змогу розрахувати рівень

модернізаційної активності підприємств і визначати їх спроможність до модернізаційних змін.

Дослідження фінансового забезпечення модернізації підприємств показало наявність у цьому процесі гальм модернізаційного розвитку. Для їх часткового усунення доцільним є впровадження в процес організації фінансового забезпечення модернізації принципу балансу конкуренції та консолідації бізнесу та технології краудфандингу, що передбачає об'єднання підприємств та формування колективного фонду фінансування модернізаційного розвитку і Центру модернізаційного розвитку підприємств.

Дослідження показало відсутність загальноприйнятого методичного підходу до стратегічного планування модернізації підприємств, що впливає на його якість та ефективність і викликає скептицизм до стратегій модернізації. Визначення пріоритетних напрямків стратегічного розвитку підприємств на модернізаційних засадах має базуватися на економічній діагностиці систем підприємства, і перш за все, техніко-технологічного стану. Обґрунтовані напрямки та критерії такої діагностики дають можливість визначення стану основних засобів, змісту і терміновості їх оновлення та пов'язаних з ними технологій.

Література

1. Адлер Ю.П. Планирование эксперимента при поиске оптимальных решений / Ю.П. Адлер, Е.В. Маркова, Ю.В. Грановский. – М.: Наука, 1976. – 280 с.

2. Бойко О. С. Теоретико-методичні підходи до оцінки потенціалу модернізації як основи стратегії модернізації підприємства // О.С. Бойко, Л.М. Гейко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 3. – Т. 3 (212). – С. 195-199

3. Бужимська К.О. Модернізація підприємства та його розвиток: порівняльний аспект [Електронний ресурс] / К.О. Бужимська. – Режим доступу:

http://www.rusnauka.com/33_NIO_2009/Economics/56162.doc.htm

4. Валінкевич Н.В. Організаційно-економічна модернізація підприємств харчової промисловості в умовах інноваційної економіки: проблеми теорії та практики: монографія / Н.В.Валінкевич. – Житомир: ЖДТУ, 2014. – 439 с.

5. Геєць В.М. Модернізація в системі «Суспільство – держава – економіка». Частина 1 / В.М. Геєць // Журнал європейської економіки. – 2014. – Т. 13, № 2. – С.111-124

6. Тарасюк Г.М. Модернізація підприємств харчової промисловості як умова підвищення їх конкурентоспроможності / Управління підприємствами в умовах трансформації економіки: колективна монографія / за ред. д.е.н., проф. Тарасюк Г.М. – Житомир, ЖДТУ, 2014. – С. 329-339

7. Федулова Л.І. Технологічна модернізація промисловості України / Л.І. Федулова. – К.: Ін-т екон. та прогнозув., 2008 – 472 с.

1. Adler Yu.P. Planirovanie eksperimenta pri poiske optimalnyih resheniy / Yu.P. Adler, E.V. Markova, Yu.V. Granovskiy. – М.: Nauka, 1976. – 280 s.

2. Boyko O. S. Teoretiko-metodichni pIdhodi do otsInki potentsIalu modernIzatsIYi yak osnovi strategIYi modernIzatsIYi pIdpriEmstva // O.S. Boyko, L.M. Geyko // Visnik Hmel'nitskogo natsIonalnogo unIversitetu. – 2014. – # 3. – Т. 3 (212). – S. 195-199

3. Buzhimska K.O. ModernIzatsIya pIdpriEmstva ta yogo rozvitok: porIvnyalniy aspekt [Elektronniy resurs] / K.O. Buzhimska. – Rezhim dostupu:

http://www.rusnauka.com/33_NIO_2009/Economics/56162.doc.htm

4. ValInkevich N.V. OrganIzatsIyno-ekonomIchna modernIzatsIya pIdpriEmstv harchovoYi promislovostI v umovah InnovatsIynoYi ekonomIki: problemi teorIYi ta praktiki: monografIya / N.V.ValInkevich. – Zhitomir: ZhDTU, 2014. – 439 s.

5. GeEts V.M. ModernIzatsIya v sistemI «SusplIstvo – derzhava – ekonomIka». Chastina 1 / V.M. GeEts // Zhurnal EvropeyskoYi ekonomIki. – 2014. – Т. 13, # 2. – S.111-124

6. Tarasyuk G.M. ModernIzatsIya pIdpriEmstv harchovoYi promislovostI yak umova pIdvischennya Yih konkurentospromozhnostI / Upravlnnya pIdpriEmstvami v umovah transformatsIYi ekonomIki: kolektivna monografIya / za red. d.e.n., prof. Tarasyuk G.M. – Zhitomir, ZhDTU, 2014. – S. 329-339

7. Fedulova L.I. TehnologIchna modernIzatsIya promislovostI UkraYini / L.I. Fedulova. – К.: In-t ekon. ta prognosuv., 2008 – 472 s.

Рецензент: Балджи М.Д., д.е.н., професор, зав. кафедри економіки та планування бізнесу Одеського національного економічного університету

08.11.2016

УДК 35.073.52:351.71.(477)+65.0151“2016”

Вечтомова Ірина, Кіртока Руслан

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

У статті розглянуті шляхи удосконалення адміністрування податків в сучасних умовах. Визначено основні напрямки підвищення ефективності адміністрування податків в сучасних умовах, проаналізовано наявні тенденції розвитку податкового адміністрування. Документ у сфері оподаткування забезпечить виконання тактичних і стратегічних завдань податкової політики у країні лише за умови професійного і збалансованого адміністрування податків. Розглянуті напрямки розвитку та удосконалення адміністрування податків в Україні в сучасних умовах потребує подальшого дослідження та перегляду низки методологічних підходів, збагачення його концептуальних положень. Подальші напрямки щодо удосконалення адміністрування податків потребує фундаментального перегляду низки методологічних підходів, збагачення його концептуальних положень результатами вітчизняних і західних наукових розробок, адаптованих до національних умов, що були висвітлені у роботі.

Ключові слова: податки, податкова система, адміністрування податків, податкове адміністрування, податкові платежі.